

ગુજરાતી ગાયનમાળા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઝિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૬૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી સાહિત્ય પ્રાપ્તિ

વિષય દ-૨-૨૦૩૧

॥ ॐ ॥

ગુજરાતી

ગાયનમાળા

દ્વિતિય ખાણ્ડ.

પ્રકાશક—

પટેલ જ્યોતીશનદાસ ત્રીભોવનદાસ

બુકસેલર પબ્લીશર્સ કેમીસ્ટ એન્ડ કમીશન એજન્ટ.

હેકાણું ગવર્મેન્ટ તાર ઓફીસ સામુ—સુરત.

પ્રત ૧૦૦૦]

સંવત ૧૯૭૬

[આવૃત્તિ ૧લી.

સુરત—શ્વાળાના ટેકરા પર આવેલા ધી “લક્ષ્મી”

પ્રીટીંગ પ્રેસમાં હિરાલાલ ચંદુલાલે છાપી.

કીમત રૂા. ૦-૬-૦

સુધીર્ઘ-સંગ્રહ

ફોટો!

ફોટો!

૬-૧૨-૪૧

સેક્ટો હરીદ્વાના મેદાનમાં ફોટો

કોની છે. આજકાલના લેલાગુ લેખકો રખડતા રજળતાં
કવિ નામધારી કપિઓના મેદાનમાં ફોટો મેળવનાર
માત્ર એકજ છે તે કોણ!

“ ગુજરાતી ” ગઝલસાગર

જેમાં સાગર કલાપી બુલબુલ, બાલકવિ, વસન્ત વિગેરે
વિગેરે ગુર્જર પ્રજાના વિદ્વાન સાક્ષરોની રસમય ગઝલોનું
આ એક અત્યુત્તમ પુસ્તક છે. માટે એકવાર વાંચવાની
સર્વ શ્રાવકોને અમો ભલામણ કરીએ છીએ. રાયલ સોળપેજ
પાંચ ફોર્મનું પુસ્તક આર્ટપેપરનું રંગીન ટાઇટલ મુજ
કી. ૦-૧૦-૦ હાલમાં આઠ આના પી. પી., ખર્ચ બુદ્ધ
માત્ર બુજ નકલ બાકી છે.

મળવાનું ઠેકાણું

પટેલ જેકીશનદાસ ત્રિભોવનદાસ

બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીસર્સ

ગવરમેન્ટ તારઓશીસ સામે-સુરત.

૨૧' માંડલીક

ખુને જીગરકો પોતી હું, બસ ગમમે તેરે ચાર,
શહેરે ચમન સે શીરતી હું, બસ ગમમે તેરે ચાર.

મય ચુપકે ચુપકે રોતી, મું આસુઓસે ધોતી,
વો કહાં ગયો મેરો, મોતી, બીના ના સોતી.

બસ ગમમે તેરે ચાર—ખુને,

દીલ ઉસી કું દીજીએ દીલદાર ચાર હો.

ક્યા હિંદુ ક્યા મુસલમાન, કહરકાન ચાર હો,

મેરી નજર જો તુમસેં લડ ગઈ, મેંય પલંગસેં.

નીચે પડ ગઈ વો કહાં ગયે મેરે ખ્યારે,

મયેં અજિ જેસી જલ ગઈ, બસ ગમમે. તેરે ચાર—ખુને

(૨)

હઠ છોડ સખી ચલ સંગ મેરે તોડે વૃજમે કાન બુલાવત હેય,
 નહિ તુમ બીન વાકો ચયન પરત, નહિ ખાન પાન કચ્છ
 ભાવત હેય

મોર મુગટ નહિ પહેનત હય, નહિ અંગ મુગંધ લગાવત હેય
 નહિ ધેન ચરાવત જાત સખી વોડે બંસી નાદ ન ભાવત હેય
 કચું એસો હીયો તેરો કઠીન લયો તોડે લાજ શરમ નહિ
 આવત હેય

જાકો જોગીજન ધ્યાન ધરત પ્રહ્લાદિક પારન પાવત હેય.
 તોરી પ્રીતમે ભુલ ગયો પ્રભુતા, તકસીર વો માફ કરાવત હેય,
 એક ખાત ન સુંઠ કહું સજની અબ કયાં છતના તરસાવત હેય
 પિયા માધોસેં જોગેં મીલો ખ્યારી વોતો તેરોહીનાજ
 ઉડાવત હેય.

(૩)

હાય હું તો હારી ઘર વાળા ગમારથી
 જુઠા ભરૌસાથી આવા સસારથી....હાય,
 સોનુ બાણીને મેં તો સંગ કર્યો તોરે.
 કર્મે કથીર મળ્યું સળશું છું ત્યારથી....હારી.
 પહેલાં હું બાણી કે જાતે “દી” ઠારશે,
 આતો એવાને એવા રદ્યા શંખભારથી....હારી,

(૪)

ધન્ય ભાગ્ય મારે આંગણુ આવ્યા, સોરઠના શીરતાજ
વધાવેા રાજ કુમકુમ થાજ ભરીને આજ.
ચંદ્ર સુરજ સમ તપેા અવિચળ

જગમાં તારૂં તાજ
અન્નદાતા તારી જુગ જુગ કિર્તી

પ્રસરે મહારાજ-વધાવેા

નાગલ-સોરઠ તણા સુખા અમારે આંગણે આવ્યાં
સુરજ ઉગ્યા સોના તણા અમ અંતરે ભાવ્યા
ગરનારના આધાર મારા ધામ દિપાવ્યાં આ

(૫)

અલી ગાલે ગુલાબ તુલ્ય તારા સંભાળ જરી બાળા
લોગી મધુકર જે લોભાશે ચુંબન આશે આવશે પાસે
” એમ.....હા ”

રસિલાની લુંટાશે ફુલમાળા સંભાળ જરી બાળા
જાઓ જેની મને ના સતાવશે,
સ્મીત પુષ્પે વહાલમને વધાવશે,
થા કંઠ આલુષણ થા જા જાણી જાણી તને જા
ડાંખ દેશે ગાલે એ રસાળા સંભાળ જરી બાળા

[૬]

આવો સાહેલી આવો કુસુમાયુધ લાવો,
 રસ રંગથી આનંદથી ઉછરંગથી
 આ મન ઉપવનના રસીક બ્રમરને શીક્ષા આપવા
 કુલોના બંધન લાવો અંગે અંગે બંધાવો
 પુષ્પોના શર વરસાવો અલખેલાને અકળાવો,
 પ્રેમદા પ્રેમી જીવન વાહુ આ બંધનની મોટી દહાણુ
 સુખની ઘડી સાહેલડી

આ કુસુમ દંડના મીઠ પ્રહારે શીક્ષા આપવા

[૭]

જો મરણ એ જીવંતીની, છે અરે છેલ્લી દશા,
 તો પરાર્થે અર્જવામાં, આ જીવનના મોહશા
 ખીલી કળી કરમાય છે, પુષ્પો મુકે પણ વાસના,
 અમર નર તો તે ખરા, જે અમર કરતા વાસના.
 મારા તમે પરમાત્મા, હું છું તમારો આત્મા,
 પરમાત્માને શરણે જતાં, કૃત કૃત્ય થાતો આત્મા.

સુર્ય કુમારી

કોઈ કહેજો જોગીડાને જઈને હો રાજ,
મધુવનમાં કુરે તારી ખાલા જોગણુ.
વિહર અંગારે સલગે આખું નંદનવન—મધુ•
એની આંખે શ્રાવણને ભાદરવો ઝરે.
ખાલા રસીઆના રાગે એ રોતી ફરે,
ખાલા અંતમાં હોયે તો લહોજે લોચન—મધુ•

[૯]

સોહામણી સ્વર્ગની વાટ એકદીન શોભાવળે હોરાજ
રસિલા અમરાપુરી ઘાટ એકદીન સોહાવળે હોરાજ
મૃત્યુ લોકનાં મનુષ્ય કયાં કયાં અમરાપુરી ઘાટ,
અઘટીત—કહો એ કેમ બને વસમી વીકટ એ વાટ.
મુગટમણી તમે રાજસદનના, પારી જાત તમે નંદનના,
રાજવંશી દેવાંશી રસીકવર, પ્રિત જયોત પ્રકટાવી પરસ્પર
મેળવવા અંતરમાં અંતર, સ્વર્ગ અમારૂં સોહાવળે હોરાજ.

[૧૦]

અઘટની એક વાત રીખાડું, જગમાં મોટી હાજહા
શ્રેષ્ઠ વાત વાંતરની એક સાચી સોટી હાજહા,

શેઠ કહે સાગરનું પાણી, મીઠું છે તો હાજીહા.
ખારી સાકર ગલ્યું મીઠું છે, તો પણ કહેવું હાજીહા,
રાત અંધારી શેઠ દિવસ કહે તો પણ કહેવું હાજીહા
મન પરખી માલીકનું સૌએ, થઈ રહેવું બાઈ હાજીહા

[૧૧]

અમને પાછાં આપોને પ્રાણ પ્યારાં
અમપુષ્પ એ રસાળા.

કુલ નંદન વન વાડીના અમારાં
મધુરી વાસવાળાં

પુષ્પ સમા હૈડાંઓ બાળા તમારાં,
પુષ્પ સમા મુખડેથી પુષ્પ સમા વચનો,
વરસાવે પ્રીતી પુષ્પ તણી ધારા અમપુષ્પ

[૧૨]

તમારા નામની નીશદીન સલુણા હું તો જપમાળા જપતી
કીશોરી મુગ્ધ મનોહર બાળ સલુણી સખી નયન સજળ ભરતી
વાંકી ડોક કરી નીશદીન રાજન વાટ તમારી જોતી
ઉંઠાં આંસુડાં ગાળી પ્રિયતમ પાલવડે મુખ ઢોલતી—તમરા

[૧૩]

અમ સખી પર કડ્ડણા કરજો રાજ ચંદ્ર ચકોરી તણા શીરતાજ
અમીરસ સીંમન કરજો.

પ્રેમ પ્રતિમા મળવા માટે ભરમ લગાવી ફરું છું

વિરહાનજે તન ખાખ થયું મમ ત્હોય હું પ્રાણુ ધરું છું (૩)

એ તો તમ દર્શનની પ્યાસી રાજ

હું તો તલસું પ્રિય દશનને કાજ બહેલા પથે મળજો અમ

[૧૪]

તમારાં શા કરું સન્માન મલ્યા મને મનગમતા મહેમાન-તમારા
હૃદય હળી તમ ચરણે પડતું દેવા આદરમાન-તમેને
ખાળાએ પૂર્વ જન્મની પીછાણુ ભાગ્ય દેવી તવ દર્શન પામી
મદુલિત થયા મમ પ્રાણુ-તમારા

(૧૫)

એ સાચાનો સંગી બહાર કરશે ભારી

કષ્ટ હરશે હરીવર ખાંહય ધરશે મારી.

જેણે ગૈતમની નારીને પદરજથી તારી

એવા ભુધરનો મુજને ભારોસો ભારી.

વ્યર્થ યીન્ટા તણ દયો માતા મારી,

લેશે દીનનો દયાળ એ ઉંગારી.

જેણે ભકતોના અંતરની પીડા તાળી,

લાજ સાચવશે વધકુંડ વાસી મારી

અખીલ વિશ્વનો આધાર ગતી એની ન્યારી

ખની ખેલી એ સંકટથી લેશે તારી.

(૧૬)

રીખાયો છું ફસાયો છું કુટાયો છું લુટાયો છું
દુભાયો છું મુંઝાયો છું અમારી આમ બાબત છે.

(પણ તે થયું કેમ)

પકડતાં જાળમાં ઉંદર ભરાયો સર્પ તે અંદર
હયું ઘોડા બદલ ખચર અમારી આમ બાબત છે.
ખીંજાણા નાર નખરાળાં મુઝાણાં જોઈ ગોટાળાં
પછીથી પુંછડાવાળો મદ્યો તો આમ બાબત છે
તમારા કષ્ટ સઉ ટળશે અવશ્યે ન્યાય પણ મળશે
તમારા શત્રુ સપડાશે અમારી એ કબુલત છે
તમારા એ કબુલત છે અમારી આમ બાબત છે

(૧૭)

માતા પીતાને દુલબ્યાં તેનો એળે ગયો અવતાર
પડો તે નીચ નરને ધીકકાર (૨)
છે દેગટ ભુમી ઉપર એ ભાર (૨).....પડો તે.
દુનીયાનું જીવતું દેવત, જે માત જન્મ દેનાર
લીલાં સુકાં કદા ઉછેરે ભુલે તે ઉપકાર.....પડો તે.
ગમારમાંથી જ્ઞાન દઈને શીખવાડે સંસાર,
પુણ્ય પીતા ગુરૂ પરમેશ્વર રૂપ તેને છે દેનાર.....પડો તે.

(૧૮)

મારે તો ઘેર બેઠાં ગંગા, મારે તીરથથી શું કામ ?
 માત પ્રદિક્ષણ કરતાં, પૃથ્વી પ્રદિક્ષણનું ફળ થાય
 તો પછી પૃથ્વી ફરવા, બે કોઈ મુરખ હોય તો નય-મારે
 વિશ્વેશ્વર રૂપ પીતા, બે ઘરમાં બીજાનું શું કામ ?
 દેવદેવીને રાખ્યા દેવળમાં, હવે માત પીતાનું ધ્યાન-મારે

(૧૯)

હમણા તો નથી નવરાસ ગુરરાજ
 અમો ઘડપણમાં ગોવીંદ ગુણ ગાશું;
 મરણ પછીની કરો છો વાતો ચોટી,
 ત્યારે હમણાં શું પહેરવી લંગોટી,
 વાત થાય બે ઉધારની તે ખોટી, કેમ સ્યામલાલ ?
 સાચું.....યાર.....ઘડપણમાં
 હજી બાંધવા છે મારે કંઈક માળા
 હજી થાવું છે હસ વીસ મીલ વળા,
 ઘરતાબ કરી કુંકવા દીવાળાં—કેમ સ્યામ લાલ !
 સાચું.....યાર ઘડપણમાં
 ન્યારે ચાલશે નહીં કાયા હમારી,
 ત્યારે સાંભરીશું કથા આ તમારી,
 મળી નારી નહીં તો રહેજે બ્રહ્મચારી—કેમ સ્યામલાલ
 સાચું યાર ઘડપણમાં

[૨૦]

જ્યારે પટે આકૃત શીરે ચાહનાર પણ આધા વસે,
 જેને પટે તે જોગવે બીજા ઉભા સ્થામાં હસે-ટેક.
 થઈતી મહીં તો હાંજી હાં કરનાર જગમાં લાખ છે,
 પડતી મહીં કે સાથ જગમાં ફોક એ 'વીરલા' વસે-ટેક.
 જે જન્યા પોતેજ મુરખા તો બીજાનો વાંક શો ?
 તે જળે નહીં કેમ યઈ જે અંધ અગ્નિમાં ફસે-ટેક.
 આવ જુલ્લી આંખથી જોયું સગા સઉ સ્વાર્થના,
 જાણ્યા છતાં મારા સમા જોળા દિવાના યઈ ફરે-ટેક.

૨૧

સજેલાં શ્રી પ્રભુજીએ મનુષ્યો સર્વ સરખાં છે,
 નથી કોઈ ઉચ્ચ કે નીચા જીવન તો સહુનાં સરખાં છે.
 પ્રભુજીની જગતવાડી તણાં કુલરાં સહુ જીવે,
 સુગંધીથી ભરેલા સહુ સમજીએતો એ સરખાં છે.
 વિષમ આ વિશ્વનો વાયુ-કરે જીવ કોધીને થેલા,
 ન મનહર દોષ માનવાનો સકળ આત્માઓ સરખાં છે.

૧૩

૨૨

અમે સહુ એક જાડની ડાળ,
 નથી જુદાઈ અમે સહુ બાઈ એક માતના બાળ.
 હિન્દુસ્તાન છે દેશ હમારો ભારતી માત હમારી,
 મવ કરીએ તેને માટે આ જાન અમારી પ્યારી.
 હિન્દુ મુસલમાન પારસી માહુદી ખ્રિસ્તી બત અનેક,
 બત જુદી છો રહી અમારી, પણ અંતર છે એક.

૨૩

વાહ બની ગયા રાવ ખ્હાદુર, દુનિયામાં કાઢવું નામ,
 અછડ ક્ષડ યઈ ચાલીશને સહુ કરશે સલામ.
 સરકાર અને દરબારે પુછશે મને તમામ,
 યસ સરનો સરને વેલસરથી કરીશ સઘળાં કામ.
 ૧ નામે શું વધ્યું નુર બન્યા રાવ ખ્હાદુર
 ૩ હું રોક્ષમાં બરપુર છે કોણની મગદુર
 ૨ લહેર તનમાં મનમાં જનમાં બન્યા રાવ ખ્હાદુર
 ૪ ચપટીમાં કડું ચર બન્યા રાવ ખ્હાદુર

૨૪

હાયરે મારા છાપા રે વોયરે મારા છાપા
 તે તો કરી નાખ્યો પ્રખ્યાત મારા બાપા—હાયરે
 કોઈ ન બાણે સાત પહોડીથી
 ઉતરી આવ આપરે—લાઈ

પણ છાપા તું તો છેલ છળીલો.

બાપનો મોટો બાપરે—હાથરે.

૨૫

ઓયસ આજે બસ જઈએ પ્રીતે પ્લેઝર કરવા
ઓલરાઈટ અન્નોપમેન્ટ કે આ ફકકડ થઈને ફરવા
સરટન અવસર આનંદનો અંતર પુરણુ ભરવા

તન મન ખુશ—અંતર—ખુશ

રમ્મત કરવા ગમ્મત કરવા હુરરરા હુરરરા

અહા મઝા—વાહવા મઝા—ઓયસ

૨૬

છેલ છાહેબાને જોઈ ગભરાયો

તીવારે મારે હું કરવું

બહુ જોઈ લેવું ઢોર હરકાયું

તીવારે મારે હું કરવું

પછી વિલાયતી વાતચીત હા કરી હીખાડી

મેં હારી હીખાડી

અલ્યા જંગલી તે આબરૂ બગાડી

મારે તે બહાર કેમ ફરવું

(છે ગલ્લો તું ઢેમકુલ જંગલી સદાનો)

[તારે મોટા ગવંડર તું કાનો

બસ ચુપ-બ-અલ્યા જંગલી

હા પુછશેના કોઈ પુછશેના

મહારા અંતરની ભાવના પુછશેના.

અમે રડતાં તો રડવા બલે દેભેરે,

આંસુ કોઈ લુંછશે ના—કોઈ.

ઊરના સાગરે કંઈક ભરતીઓ આવે.

હૈડાના જલને એ તો ઉડા હલાવે,

સ્નેહ તણાં રત્ન તળે આછાં છુપાવે,

તોને કૃપા કરીને કોઈ ચુંથશે ના—મહારા

અલી આમ રીસાઈએ સમય નીહાળી નાવલીયાની સંગે.

પછી આવી મનાવે લિન્ન લિન્ન ભાવે.

છણકીએ મદનના અંગે

વાહ વાહ—સાંભળ વદન હસ્તુ કરી ચંચળ નયનો [પછી]

મધુર શબ્દ સનેરમાળા—હાં હાં

માન મહીં મરડાતાં, છળીએ સ્યામ રસાળા,

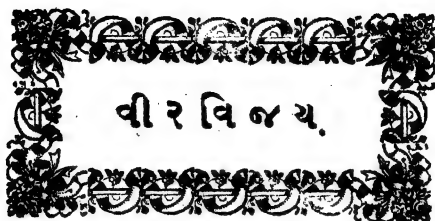
એમ

હાં અલી.

કરગરતા એ આવે કંથ તો છલંગ ભરીએ છેટી.

નાના ત્યારે

બહુ પુટે માંટે ભાપે જઈ એ છેટી. કીક—કીક—અલી

૨૯

આજ આપે ભૂમીનું ગૌરવ વિસ્તારીએ,
 નેકી ટેકી વીરલાના યશને સંભારીએ,
 હર્ષને વધારીએ, તન મન ધન વારીએ.—નેકી
 જેણે જન્મ ભુમીના, રક્ષણને કારણે,
 કષ્ટ સદ્યાં ટેક ધારી, કીર્તિ સંભારણે—નેકી

૩૦

અમારું નાવરે પ્રભુજી તારને હોજી
 દુશ્મન દરિયો ઉલટયો, નાવ ઝોકા ખાય
 વીરલો સૂકાની કોઈ ના દીસે, કિનારો નહિ જણાય.
 ભાગ્ય રવી વાદળ છુટ્યો, ઘોર થયો અંધકાર
 કંઈજા કરીને જગદીશ્વરા, કરજો દેશ ઉદ્ધાર,

૩૧

ધીમેથી ચાલો ચંદીઆ, લંકાને લગ્નકાણે,
 નવ લોચન નીચાં ઢાળયા, લગ્ન સરકી જશે,

આ સજની કામળગારાં, સંતાડ મોતી તારાં;
 લુટાશે મન હરનારા, છે હંસને એ ખ્યારાં.
 ક્યાં પ્રેમ મોતીની માળા, એ જાણ્યા તારા ચાળા;
 શાને શરમાવો જાળા, એ મનમથના ઉછાળા.

[૩૨]

મારા પ્રાણ, લોળાં દીલડાને સંભારજો
 સ્નેહ અંથી ન છુટે, એ ધારજો.....
 હૃદયના તાર કસી, બાંધી દ્યો હૃદયવસી,
 તમપર જાઉંવારી, દેવી તું દારા અમારી,
 હું અનાથ, થઈ સનાથ, ધારી હાથ,
 રાખો સાથ....લોળાં

[૩૩]

લગાડી મોહીની દીલની, મને બહાલે વીસારી છે-
 સૂકાતો જાગ જોબનનો કપાતાં કાળજાં કુણાં,
 તુટી દીલની લગામો તો, પછી જુરી ખીમારી છે-
 થતા ના બેહુયા બહાલા, કરી ઘાયલ જીગર માડું,
 થશે ચુરા જીગરના તો, ગુન્ડેગારી તમારી છે-
 ગુન્ડા લાખો હશે મારા, દીલાવર છતાં તે ખ્યારા,
 દીવાનીપર દયા લાવો વિનંતી એ હમારી છે-

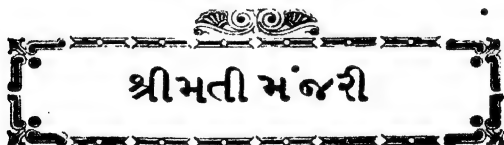
[૩૪]

તમેને જો તમારાથી, તમારો દેશ ખ્યારો છે,

ન તજશેા ધર્મ નિતી તો, વિજય અંતે થનારો છે.
હશે જો સંપને સમતા, વળી કર્તવ્યને હિમ્મત,
તમારો લાગ્યનો આખર, ચમકવાનો સિતારો છે.
જશે એ રાત અધારી, ચમકતા શૌર્યનો લાનું,
જુકો યાહોમ કરી રણમાં વિજય ડોકો તમારો છે.

(૩૫)

કોઇ મારા પ્રીતમને, આ સંદેશો કહાવજો;
મદન શરોની શૈય્યા, કફની કૌમાર કેરી,
તમારા વિના મેં પહેરી, હવે તો નિભાવજો—
વિયોગ પ્રજાળે બાળા, કામ ધુણીની કાયા,
લાગી તમારી, માયા, દયા કંઈક લાવજો.—
જુરીને મરીશું અંતે, પુર્વના પાપ જોવા,
તમે તે તમાસો જોવા, જરૂરજ આવજો.—

[૩૬]

મંચતો લાંડનસે પૌડર મંગાવુંગી,
ઉસે જોખનકી બચુટી બડહાવુંગી,
કોરમેટીકસે બાલ મંચ બનાવુંગી,

વોટ યુ સે (What you say ?)

રહે ન કોઈ સ્ટાઇલ મેકસર માર્ક ડીયર,
પ્રીટંગી રોજ ઇધર ઔર ઉધર માર્ક ડીયર,
જોલો જોલો ખ્યારેજી યા કયસી બની લેડી,
લઉ ગલેડી એક નેકલેશ રેહા....મયતો લાંડનમે

[૩૭]

જો તન લગે પીર પ્રભુ વોહ તનકી જાને પીર,
ઓર ન જાને સાર કોઈ યા તુમ જાને રઘુપીર.
તુમ જાનો રઘુપીર પીરકો પ્રીર કયું બેર લગાઇ,
બેગ ખખર લો દુખચારીકી ઘોર ઘટા હર્ષ છાઇ.
મોરી સુધહે શામા કાહેકો ખીસાર લીની,
કાહેકો ન આએ ધામ અયસે બેકદર નાહી તુમહો
દુખકો હરો.

[૩૮]

કાહેકો હાલે રંગ સ્યામરે સુન ખંસીવાલે,
સુખસે ન જોલે કાના, સુખશે ન જોલે-કાહેકો હાલે.
ચલા જોર લીઠ કનાહી, રંગ ઢાલી ચોલી પરાઇ,
ખારા જોરી ખાર ખારકી, ખડે લોલે લાલે હો
સુખ ધામરે સુન ખંસીવાલે.

[૩૯]

દરશન દે ગયે નાથ હમારે નેત્ર કહે દરશનકે ખ્યાસે
સુર્ય છુપા નયનોકે હોતે સુર્ય મુખી કયા રહે ઘટાસે.

મું તકતા હી રહે ગયા દરપન બની છલાવા દરશન છાયા,
છ ગછ મનમે છબી તો છીપકર આંખોકો કુછ નજર
ન આયા.

અબી આના ઓ કાના તોહે જાને ન દુંગી રખખુંગી
બનત્રી છુપાયકે

મારે માખણકે ચાર તોરી ચોરી કરંગી લુટુંગી ઘરમે
બુલાયકે

તોરી દાત્રી ઉદાત્રીરે બાંકે બેહારી,
બાગડી કો જાના બનાયકો.
કબી છોડે ન મંજરી તેહારે ચરણ તોહે
પાયા હુય જગકો ગવાય કે.

(૪૦)

જરા દેખે તો ચલકર—હાં
સાથે લે લીજીયે હનટર—હાં
ગયા રંડીકે ઘરપર—હાં
તુમ મરતી હો ઉસપર—હાં
બે ઘોડે ઘરમે માફંગી ઠાસે
જુઠા ખ્યાર કીયા રામ ભરોશે
જરા મંગાવો મોટર—હાં
ટાયર હો ગયા પન્કચર—હાં

દેશી જુતે મારો ચાર, સર મેરા હે ફેશનદાર.
 નયના કાની આંખો તો માર,
 ફયશનકી હમ ટેહ શીટકાર.
 કાની આંખ ફેડો ચારો,
 મરે હુવે કો ઐર ન મારો
 ધકકો દેવો જુતે ફટકારો.

Twinkle Twinkle Little Star.
 How I wonder what you are.

[૪૨]

બરનન મુખસે કીયો ન જાય તેરો રાધા કીશન મુરારી ?
 ફાગનમે જખ હોરી ખેલત બીરહત કુંજ બીહારી,
 ખીંદા બનકી કુંજ ગલીનમે બહીયાં પકડ રંગ ડારી,
 કોધમે આકર ભવે ચઢાકર તબ બોલી ખીજનારી,

મત રંગ ડારો લાજ ધરો તુમ હમ હંચનાર કુંવારી,
તુમ હો નીરલજ હમ નહી અયસે મુખસે સુનોગે ગારી.
ફગવા લીયે બીન બાને ન હુંગા હંસકે બોલે મુરારી,
અખ કહાં બવ બચો મોરે આગે બર મારી પીચકારી,
કહેન લગી સખ હાથ જોડ અય ગોકુલકે રખવારી,
તુમરે પ્રેમમે બની હય મૂરખ અંગીયાં બીજ ગર્મ સારી.
અખ તો છોડ દો ચીર હમારે તુમ જીતે હમ હારી.

(૪૩)

કનહુધ્યા તેરા કારા, મોહન તેરા કારા,
મય કયસે ખ્યાહું રાધા;
તેરા કનહુધ્યા અયસા કારા, જયસી રચન અંધીરી,
મેરી રાધીકા અયસી ગોરી, જયસે ચમકે કીરન સુનેહરી.
કારા કારા મતકર ગ્વાલન મુજકો લાગે ખ્યારા,
અપની રાધીકા ઘરમે રખલે, જીતા રહે મેરા કીશન કુંવારા.

(૪૪)

કાયા માયા કોઈકી નાહીં ભઈ, સખ કહે તે હંચ અપની
અપની,
સત્ય જુગમે હરીશચંદ્ર બયે રાજ, સત્યકી સત્ય કહી,
એક સત્યકે કારને ઉનેહ કાયા બેચ દહી!
ત્રેતામેં રાવણુ બયો રાજ કંચન કોટ સહી,
એક લક્ષ પુત્ર, સવા લાખ સાતી,
વાકો લકડી નાહીં મીલી!

પ્રાન વાયુ જળ ઉડ ગયા તનસે, માયાલી મીટ ગઈ,
ઈસ દુનીયા વેાહી નર ભુલા, જીસને કાયા અપની કહી.

(૪૫)

કનકયા મોસે ખેલો હોરી કરોના ઠીઠોરી,
ચન્દ્ર બદન નવ નટન ગ્વાલીની, નયનોકી મતવારી,
લે લે હાત પર માર કુંકમ બહીયાં જક જોરી
અખીર ગુલાલે બાદલ છાયે, ખેલત નંદ બીહારી,
કુવર કાન મોહિ રંગજો છીડકો, લીનત ચુનરી મોરી.
સખ સખીયાં મીલ જન જન આઈ કોઈ શામલ કોઈ જોરી
બપને અપને મન્દીરસે નીકસી સાસ નનંદકી ચોરી,

(૪૬)

- પ્રખલ પાપીકા દેખાવાર.
• સાગર અનાતી અળ ઉમંડ રહા લહેરી હુય ભારી,
બીધના અંહ મોરી ડગમગ ડોલે નાવરીયા લગા પર.
બાદલ ડરાવને સરપે છાયેરહે,
છત્રજન મેરો અ તુ અયદાતાર.

(૪૭)

જય ધનશ્યામ કીશન હરી,
મોર મુગટ પીતાંબર સોહિ. કરમે મુરલી ધારી;
નખપર ગીરીવર અધર ઉઠાયા, બનકર ગીરધારી.

(૪૮)

શાને પોકારે પીયુ પીયુ પપૈયા
 તારા બોલોથી અંતરના બા....ળ...પપૈયા.
 આવી બુવાની, દીવાની બનાવી,
 ગર્ધ અકળાઈ, મરૂં હું મુંઝાઈ
 મારા ચિત્તને ચોરાવે ટહુ-કાર—પપૈયા.

[૪૯]

હુ સાહેબો પધારો મારી શોભાને વધારો,
 વરઘોડો છે મારો. આજે.
 ઘોડા ગાડીઓ બેડાવું, બેંડ વાજા વગડાવું,
 મોટી મોટરો મંગાવું વાગે પં પં પં.
 મોટો મંડપ રચાવું. લેટ કીટશન લગાવું,
 રૂડા ગીતો ગવડાવું.....વર.
 જરીનો જામો પેરીશ હું, છખીલો ઘોડે ચડીશ હું,

નાણું નાખી દઇને તું, ઘોળામાં ધુળ ધાલે શું,
છેડે બાધીને ચડું છબીલીની સાથે....વર.

(૫૦)

આ મુરતમાં ? વાહ મુરતમાં બહુશું મોહો ગર્ભ ખુલખુલ
એ મીઠાં વેણા સાંભળી કીધુંમે દીલડું કુલ
ખુલી ગયું મારું તગદીર આનંદે અહાહા-હાહાહા
કુલેલ તેલ અત્તર લગાવું પદ પાવડર
કલપ લગાવું કાળો, જીવાન બનું રૂપાળો
લોભાવું લટકે રાધા થઈ હું કાન કાળો
છલબલ કલથી પરણી પ્યારી લપકો મારી
બઉ બલીહારી બઉ લાવું લાડી લટકાળી

[૫૧]

પીટયા હૈયા કુટાને, હું હાથમાં રમાડું
એ ઘરડા ધુવડને, હું નખરે નચાવું
જો કહું કરો સલામ, કે'શે આપનો ગુલામ.
તો તો લીલી મારું નામ,
પીવાડું પાદડે પાણી, ફરું હું થઈ ને શેઠાણી.
કહું પ્યારા છો મારા તમારી હું દારા હસીને હસાવું,
પહરીને કુલ ડેસ, ફરું હું ફેશનમાં
ન ચાલું જમીનપર, ઉડું બલુનમાં
હાથોમાં, બાથોમાં, બહાલાગી રહીને પ્રીતિરસ પીવાડું-
પીટયા.

પર

ચાલો લટકેથી ચાલ, બની અલબેલાલાલ
 ખુબ મીલાવ્યો તાલ, વરણાગીચા,
 ભલી લાગે છે લાલ, થયા નસીબે ન્યાલ
 વાહરે ફાંકડાળ લાલ વરણાગીચા.
 મીઠળની બે બેડા મંગાવો, પીઠી ચાખાવો ખ્યારા.
 હીરામોતીના હાર પહેરાવો, ફરં ફેશનમાં ખ્યારા.
 ગીતા ગવડાવું લાંબા લહેકેથી પડધમ ઢોલ મહી સારા
 ખરરર-ધુમ-

પરણે છે લાલ લટકાળા, પેરીને વરમાળા, છપ્પીલા
 છોગાળારે લાલ વરણાગીચા.

(૫૩)

પ્રેમ ખાણુ દર્ધ ગયો, આ પ્રાણુ સાથે લઈ ગયો.
 પ્રવાસી ક્યાં રીસાઈ ગયો, સંન્યાસી ક્યાં છુપાઈ ગયો
 ભુલી હું ખાઈ ભાન આજ
 વસ્ત્ર વંશ મંગળથી, હસ્તના કમંડળથી
 ભાલચંદ્ર મંડળથી, વાણી મૃદુ ચંચળથી
 ભુલી હું જ્ઞાન ધ્યાનમાંજ—
 હસીને હસાવી ગયો, નયને લલચાવી ગયો,
 વિરહે રીખાવી, માફ ચીત્ત એ ચોરી ગયો.
 નણુદલ વીર માન્યા મેંતો ભગવત ભરૂંસે એંતો
 દે એ વર ભુધર દેતો લે આ અરજી ઉર લે તો.

(૫૪)

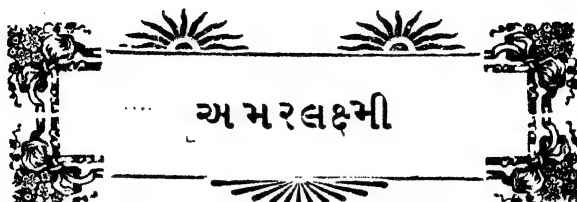
આ યૌવન કુલવાડી ખીલી જો ડાલી ડાલી
 કેવી નવ નવ રંગની બહાર.....છે
 મદન વસંત વસીને વેલી અંગમાં
 રાગે રંગે રંગોલી રમે રંગમાં
 શોભા સુંદર મન મોહક અપાર.....છે
 કળી કોમળ આ શે કરમાવો શરમાવો કાંઈ શરમાવોરે.
 વેલી વિકળ કરોના ગલરાઓ દુર થાઓ હસી નાહસાવોરે.
 સુંદર મનહર વાહરે વાહ, નવ શરમા, નવ ગલરા,
 લોગી આલી બાળા રીઝાવશે.

(૫૫)

રંભા તુલ્ય રતિ પ્રવીણ રમણી, શૃંગાર શિરોમણી
 સંપત્તિ ગૃહ રાજ લક્ષ્મી, મનને આનંદ દાતા ધણી
 આજ્ઞાંકિત સુ સેવકો સુખદને, સ્નેહી જનો શાન્તિદા,
 તારૂં તે નથી લેશ માત્ર જીવરે, આ બંધ નેત્રો થતાં.

[૫૬]

ત્યાગી માયા હું તો થઈ બેઠો છું ત્યાગી,
 ચાગી અંગે વિભુતી છું વૈરાગી
 ભવ સરવરપર ફરતાં પંખીડા સ્વાર્થ જળના રાગી.
 જળ સુકાતાં સહુ દુર થાતાં, સ્નેહથી શુન્ય અભાગી,
 પ્રેમ પરીક્ષક મીન ખીચાઈં દે જીવન તન ત્યાગી
 અશરણુ શરણુ તુંરે જગત્રાતા તવ ચરણે રહ લાગી.

અમરલક્ષ્મી

(૫૭)

આજે એક થશે હિંદના સંતાન
એક બીજના કરશે સન્માન.
બાત, ભાત, ધર્મ, ભેદ, ભાવને વીસારશે,
ધર્મ એક સર્વ દેશ સેવાનો ધારશે;
અંતરમા અંતર મીલાવશે.
દેશવીરોને દેવસભ ધારશે,
ગણુશે સૌ સૌને સમાન.....એક

[૫૮]

હાઉં મારા પ્રેમી પોપટ તારા વારણાં
વારણાં એ, સ્નેહનાં સંભારણાં હો રાજ—લડે
આંગણે રચાવું બહાલા વાડીઓ રૂપાંગી;
દ્રાક્ષને દાડીમ તણી કચારીઓ રસાળી;
રસીલા કહે હવે મન માનસે કે નહિ
હળુ રેના રાણીની ખોટ રહી.
સ્નેહ જીવન જોડી વીનાનું નહી,

હુંજ તારી મેના હવે છોડીશ રીસામણું—લઉં

(૫૬)

પુરનો મોરલો હો રાજ;

નેતાં રસનાં ખીંદુ રાચે;

હૈયું થનગન થનગન નાચે—પુરનો

દેલ વીનાનો મોરલો જેવું વીજ વીનાનો મેહ,

તારા વીનાનું જીવન જેવું પ્રાણ વીનાનો દેહ.

ઉઘડા ઉર પાંખડીયો આજે—પુરનો

મારા અગણીયે મહારાજ,

મારે સ્વર્ગ ઉતયું આજ,

પામી દેવલોકનુ રાજ—પુરનો

(૬૦)

અલી ચાલ ચાલ મેનારાણી,

પોપટજીની પટરાણી—

ક્યાનો પોપટ ? ક્યાની મેના ?

ઘરનો પોપટ, પરની મેના,

અમથી વળગી પરા શાની ?—પોપટજીની.

છેક અન્નણી હું છું સજની,

પ્રિય પોપટ સંગે રમતાં રજની,

તારા છાતા નખથી છું દાણી—પોપટજી.

(૬૧)

મારા જીવન આધાર રાજ જપતી જપમાળ,
 વાટ જોશે તારી વહાલમ રસ અલિદાષુ બાળ,
 જીવનની આશ તું પ્રાણનો પ્રકાશ તું !
 આત્મની આંખ તું પ્રભુતાની પાંખ તું !
 અંતર ઉતારી તારી મૂર્તિ પ્રેમાળ—વાટ.
 વિયોગને સંયોગ એનો સ્નેહના બે લાગ છે,
 વિયોગમાંજ સાચી રહી સ્નેહની મીઠાસ છે,
 તારા વીનાનું સુંનું જગ આ વીશાળ—વાટ.

[૬૨]

અમર ના કોઈની કાચા, જીવનનો કંઈ ભરોસો ના,
 છતાં પણ વૈર ઓ માતા, કર્મ આ જીંદગી માટે ?
 તમે હું ને જગત આપું, જવાના એક વાટે સૌ,
 કરો છો માફ ને તાફ. કર્મ આ જીંદગી માટે ?
 હજારો શાહ મુશીદો, ને રાની ધ્રુવ વેત્તાઓ,
 ન પતો કોઈનો લાગ્યો, હુંપદ કયી જીંદગી માટે ?
 જુદી મનની મુરાદોથી, કહોને કોણ પરવાયું ?
 કરો આ પાપ સા શાફ, કયી આ જીંદગી માટે ?

(૬૩)

મહેમાન મોંઘા મૂલા,
 બહેલા ફરી આવળે રસીલા,

પ્રિય બાબા ! કદી ના ! વીસરશે ! બોલ તારા મહેમાન
 પ્રેમના બંધનમાં બાંધી નગીના,
 એકલી મુકીને જાવું ઘટે ના,
 હરશું કરશું સજોડે ક્યારે,
 મીઠી મીઠી વાતો કરીશું ક્યારે—મહેમાન.

(૬૪)

મારી મધુરી મીઠી જહેન વીનાની સુની લાગશે
 મદુલી સુની લાગશે,
 નીશદીન જહાદી લગિની તારી જહેન ! જહેન
 પોકારશે આ સુની લાગશે મદુલી.
 મધુર પંખીડાં આ ઉપવનાં તારા ખ્યારા રમવા
 આવશે.

સુણી વીયોગ સલુણી તારાં છાના આંસુ ઉન્હા ગાળશે,
 લક્ષ્મી—તેને દીલાશા દેજે કહેજે એક દીન સુખને
 આવશે.

પાછા પ્રભુ મેળાવશે—આ સુની.

છપાય છે

છપાય છે !

થોડા વખતમાં જહાર પડશે.

વીર દુર્ગાદાસ

મીઝંકી નાટક [ગાયન તથા ભાષણ સહીત]

(૬૬)

અબળા લાચાર બિચારીરે,
 સ્વામીની દાસી અબળા લાચાર બિચારી
 પ્યારી પ્રાણુ આપે તોયે નાથ ન રીઝે કાંઈ,
 લોળી મીઠાં વેણે રીઝનારીરે-સ્વામીની દાસી
 માંદી મરે છે દર્દીથી, સંભાળ નારીની નહિ;
 દાઝી બળે દીલ દુઃખથી; દેનાર દિલાસો નહિ;
 દિનરાત સેવા નાથની, કરીએ હસી શ્રમને સહિ
 પણ એકની ગલતી થયે, જીવન તણી સેવા ગઈ.
 સ્વામીની દાસી

૬૭

દિલના દિપક છેરે, દયા નાથ દિલના દીપક છે,
 હાંજી મારી આંખોના પ્યારા રોશન છે દિલના દિપક છે,
 વાદળ વરસ્યાં પ્રેમ પીયૂષનાં ચાતક સુખની માલ્ય,
 ચાતક ઉરમાં આનંદ ઉર્મિ આજે રહી ઉભરાય-હાંજી.
 પાંખી અપંગને પાંખો કનકની, આખી કુર્યો ઉપકાર,
 નિદુ આકાશમાં તાતના સાથમાં, તોડીને પિંજર દાર-હાંજી

૬૮

મન ઉજળાં વીમલાં મીત્રનાં કળિ દિલની ખીલી ફલની
 જ્યમ શીતળ કિરણુ ઝરતાં એ ધવલાં—મન૦
 કુમુદ વિકાસે જા ॥ કૌમુદી, કુમુદ પ્રભા ખરે ચુંબે શશિ
 હૃદય વિરાગે જ્યોતિહસી, રસસૂના દિલમાં રસભરતાં મુખકરતાં
 મિઠડાં સ્મિતડાં એ મધુરાં—વિમલાં મિત્રનાં

૬૯

ખીયો આત્મતેજથી નહિ શશિકલંકથી
 ઝીલો દિવ્ય વૃષ્ટિને, રીઝો શું રંક રંકથી—ખીસો૦
 ભલે પુરૂષ સહ પ્રેમજ્યોતથી જીવન પટકાવો
 પ્રાણુકળી નહિ પૂજા અર્થે બહાલીઓ કરમાવો
 મોહતાણી પૂતળી ના મહિલા, પતિની ચહિએ છાંય,
 આત્મ વિકાસે હૃદય પ્રકાશે નિજ ગુણ થકી પૂજાય—ખીસો૦

૭૦

મીઠા બોલે છે મોર
 કાળજની કોર મોર કોરતા
 મેઘ ગાજં ઘનઘોર
 આ ચિત્તડામાં પ્રેમકૃંપ ઢોળતાં—મીઠાં૦
 વાયુ, વાદળ, પંખિડાં, નવપદ્મલ ઉદ્યાન,
 એકરસે રસબસ થયાં કરીને કુદરત પાન,
 છે આત્મ રસ બોળ
 એ કામિનીને કામબાણ કોરતાં—મીઠાં૦

(૩૮)

ધેલું મન શું રહ્યું પ્રેમગીત કહ્યોલ,
બહાલમ નામ રમી રહ્યું અંતરમાં અણુમોલ,
એ મોઘેરા કોલ
ના, વિરહીણી ! નાથ આજ તોડતા—મીઠાં

૭૧

બિરાદરો ! બિરાદરો ! બિરાદરો ! બસ આદરો !
મહિલાનિષેધ મંડલો.
રે બહાદરો ! રે બહાદરો ! રે બહાદરો ! હો મેંબરો !
પુરંપનો જુટો ધરો

ઝેરી ટીનપોટ હરગીઝ બાયકોટ
ઘન્ના ઉંડાવિચાર, ઘન્ની બારીકીવાર
નિષેધકમંડલ, કરીએ મંગલ,
જળખર દંગલ મેંબર સિંગલ મા,
હિપ હિપ હુરરે, હિપ હિપ હુરરે
હિપ હિપ હુરરે, હુરરે, હુરરે હુરરે, —બિરાદરોં

૭૨

એ શાણા રનેહી, રાહી મહેમાની રવીકારોને,
કરી દષ્ટિ મીઠી રનેહી સદન હીપાયોને.
હૈયું ધેલું આજ પ્રેમ પૂંજવાને,
પાદ પંકજની રજ ચુંબવાને,
મધુવાણી સુધારસ ચુસવાને,
મારા મોઘેરા મહેમાન રંક મદલી મુહાવોને—એં

મીઠી ખ્યાલી છે ખ્યારી સનમની
 કરી મને ઘેલી તેં તો “લવ”થી—મીઠી૦
 જીગર ડીયર ગુલેશુલાખ, મહોબતથી ઉભરાય૦
 સકુનો હેતલર્યાનુજ ૦હાલા સુણિ દિલ આ મલકાય.
 ડીયર તું પૂતલી ઈલમની—મીઠી૦
 નેનખાન થકી ધાયલ હું તો, લાન ભૂંચે દીલદાર.
 દિલબર જાઉં તુજ પર વારી નિશદિન હું ગુલઝર,
 ડાર્લિંગ તુ ડાલિ રેશનની—મીઠી૦

વિધવિધ વિભૂતિઓ આત્માની માનવી,
 હૃદ, મન, શરીર, સૌ આત્મલીલા જાણવી—ટેક૦
 જ્ઞાન બીજ વિકાસ જગમાં ન ધતિર,
 અમ સકલ કલસિદ્ધિ વિભૂત આપની—

દેવીઓ સમી જ્યાં પૂજાતી વનિતા,
 સદાએ કલ્યાણી વહે, ત્યાં સરિતા,
 ભાવિની સુઆશા માનિતા લલિતા—દેવીઓ૦
 અમરાપુરી ઉતારવી જે હોય આ સંસારમાં
 અર્ધાંગનાને આપજે સૌ સાધનો સંસ્કારના,

[૩૬]

વિદારજો, સ્ત્રીબંધનો દુઃખબુદ્ધને અજ્ઞાનનાં,
ગૃહજ્યોતિ ને દેશોન્નતિનારી તણા સન્માનમાં
ભાવિની સુઆશા માનિતા લલિતા—દેવીઓ૦

૭૬

જાહોજલાલી જોઇ મેં, ચાહું ગીર્જાને હવે
સુખ દુઃખ તડકા છાંયડા, કુદરત તણા રંગો ખરે—જાહોજલાલી૦
છે પ્રેમની મીઠી મઝા, મુકૂલીસ હાલતમાં રહી,
ના વેલવોના લોગમાં અવકાશ પ્રીતિને જરી
આલમ તણી સુદતાની હો વિણ સ્નેહ એ શા કામની,
ફાની ખરે સા રોશની, દિલ રોશની જો ત્યાં નહિ—જાહોજલાલી૦

૭૭

અમીઝરણાં હૃદયમાં ઝરતાં
સ્નેહે સરતાં શાંતિ ભરતાં
રસે રસખસતાં—અમીઝરણાં
વહાલમ આંગણુ નદ છલકાયે
સુંદરી સુભાગા નિશદિન નહાયે
પ્રાણુરદ્યા પલળી પ્રીત માંહે, ભરછકનવસ્નેહ
સક્તિમ ઉછળતાં—અમીઝરણાં૦

૭૮

માણિલા નિરંજન, મલુણા મારા શામળા,
માનિની મનાવતી ઓ વહાલમાં

વેરાવતી પ્રીતિ તણાં સુમેતીનાં એા હંસડા-માણીલા
પાન નેનનાં કરાવીશું સુધામર્યા,
માનજો હો માધવા

હસાવીશું, રીઝાવીશું. શાણા
હા રીસાઈશું, જો માનશે ના,
હારશે તો વહાલમા-માણીલા

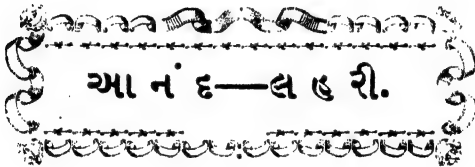
૭૬

વહાલે બાંધી લોળીને પ્રેમબંધથી,
બાંધતાં કેદી થયેા કેદીના સંગથી-વહાલે
[ત્યારે પ્રેમબંધન એ તો ચેપી રોગ હશે ?]
[રોગ નહિ પણ જાદુઈ ભૂલભૂલામણી]
મોહિની ખ્યારે પાથરી દિલના અણ અણ માંય
ગઈ માલિકી દેહની ઉર મન ઘેડાં થાય,
પ્રીતિના પાડ લઉં જાણી
[ત્યારે પ્રેમજ્ઞાનમાં તો કૃષ્ણ જેવા બાળકજ હશે ?]
[અનુભવી ગોપિકાની નજરમાં તો બાળકજ]
કિશોર, અહા ! કહાનજી.-વહાલે.

૮૦

સૃષ્ટિ ફૂલવાડી, કુસુમો નરનારી
લાગે સુંબકારી, ખીલાવે વનમાલી,

ક્ષ્ણોમાં નવી ન્યારી, સુગંધિઓ છુપાઇ,
 કો દાસી દાસ નહિ.—સૃષ્ટિ
 મંગળ પરિમલ આત્મનો, અર્પવા અવતાર,
 એક એકથી બહેકતાં, દેવ દેવી નરનાર,
 જ્યોતિ પ્રિય સ્વામીની, દીપાવે સહગામિની,
 શોભે નરનારી—સૃષ્ટિ૦

૮૧

રે પાણીડાં જ્યાતાં ભરવા સ્નેહસરોવર આરે
 * * *
 રે આનંદે મહ ભરિયાં ભોળાં આશા ને ઉદ્ધારે
 * * *
 જલ ભરી પાછા વળિયાં બેડાં હેડાં ઘાટે મૂક્યાં
 જલ ભરિયાં કે ઝેર ભર્યાં એ ભોતાં ઘેલાં ચુક્યાં
 * * *
 ધોમધખે દુઃખડાંના તાપે તરસે કંઠ સૂકાયા
 હોંશ ધરીને ભરિયા પ્યાલા પીધા પ્રાણ બચાવા
 * * *

(૭૯)

રગરગમા વિષ વ્યાપ્યુ કાયા કોમળ બળવા માંડી
જાણનાર કોઈ વૈધ તેડાવો જીવ જશે ઘટ છાંડી

૮૨

સંપ સજો બહાલા બાઈઓ તો કુસંપમાં બેહાલ બન્યા
હતા ધનવાન અને બલવાન કુસંપે ધન બલહીન બન્યા

-સંપ૦

સંપ હતો તો પાંડવ પાંચે સો કૌરવ પાડયા હેઠા
કુસંપ થયો જયચંદ્રપ્રયુમાં તો પરજન ઘરમાં પેઠા

-સંપ

એક એક છીડી સંપે તો ભોરિંગના પગ પ્રાણુ હરે
ઝાઝા નખળા સંપ કરે તો થોડા બળિયા શુજ કરે
સંપથી લક્ષ્મી વધે ઘરમાં કુસંપ વિષે તો ત્રાસજ છે-સંપ
કુસંપ તજો સમજી શાણા ! કુસંપે નકકી વિનાશજ છે

-સંપ૦

૮૩

સમજવી એજ ખરી સતી નાર
શીલવ્રત જાણતી જીવનસાર-સમજવી૦
પતિ કોપે પણ રોષ ન ધારે
પતિ પ્રભુ ગણનાર-સમજવી૦
શોકયની સાથે રનેહની વરતે
પતિનું શુભ ઇચ્છનાર-સમજવી૦

(૪૦)

૮૪

અલખેલા ! છેલા ! નેડા લગાડી ક્યાં જશો તમે !
રંગીલા ! બહાલા ! વિયોગ વેદના કેમ કરી હવે સ્હેશું અમે
- અલખેલા

પ્રીત કરી નીલાવતા સાચા સ્નેહી જે
પ્રીત કરી તરછોડતા શ્વાન સમા છે તે
બાલો પ્રેમ સુખાણુ ! પ્રીત તોડી તરછોડી પ્રેમીને શું બનું
ગમે-અલખેલા

૮૫

અરે હાં છખીલી ! છણકેા છોડી
આ દખીલાને છાતીમે લગાવો-અરે.
પ્રીતે અમૃત પાવો
તરસ્યાને ના તલસાવોરે-અરે.
હાં હાં અલખેલા ! આશા રહો
અડશે નહિ મુજને જાવા ઘો
હવે થાવા ઘો મનમાન્યું માનિનિ ! થાવા ઘો
હવે જાવા ઘો હવે જાવા ઘો
જાઓ ક્યાં આવો આવોરે-અરે.

૮૬

મને ચટકાવી વિંછુડે
ક્યાં ?

અહિં બાઈ! માર્યો ડંખ કારી-મહને.

ઝેર જીરવાય નહિ વેદના સહેવાય નહિ

માર્યો ડંખ કારી-મહને.

ઉતારા બોલાવો ઝેર ઉતરાવો

અંગમાં દહાય દહાય થાતી, થડક, થડક, થાય છાતી

રગ રગમાં ઝેર ચઢ્યું ભારી-મહને

ઉતાર ઝેરનો હું છું બાણ

ચુસીને ડંખ હું શાંતિ આણું

એમ ?

હા; ખરૂં ખરૂં

કહે હવે બાઈ ? કેમ તહને ?

હાશ હાશ થાય મહને

તનમનમાં સિંચ્યું અમિવારી-મહને

૮૭

કલહંસમણિ ! માનસરોવરમાં આવોરે-કલહંસ

શુદ્ધ સ્નેહ કાંઠે રૂડા સુરસ સુજલ સોહે

કેમલ કુમુદ બીલ્યાં મુનિજન મન મોહે

બીલી આ શરદ કેરી રાત, લ્યો લહાવોરે-કલ

આનંદ આંસુઓ તણા મોતીકણા વેરૂં ઘણા

આપું કમલના તાતણા દહિં કુલડાંથી વધામણાં

તુજ ચાલ સુંદર નહિ મણા દરશાવ અહિં મોહામણાં !

વાણી મુણાવ રસાળને દીપાવ માનસ આંગણાં
જલ દૂધ વિષે તુજ ચંચલતા
કરી નાચ તથા રસકેલિ કથા
અમને જણાવ મનોહરતા તું કૃપાકર થા-કલ૦

૮૮

મહારા હૈયાના હાર ! મહારા પ્રાણના આધાર !
મહારે હૈયે રે'ને—મહારા.
હૈયે રે'ને મહારે કંઠે રે'ને
મહારે હૃદયે રે'ને—મહારા.
પ્રીતી જાગી જોયા જ્યારથી
પ્રાણ પ્રાણથી મંદયા મજ્યા ત્યારથી
ઠરું જીવનથી જતન મહારા આણુમુલા રતન !
મહારે હૈયે રે'ને—મહારા.

૮૯

ખંસીવાલા છલે લગની રે લગાવી
લગની રે લગાવી પ્રીતડીરે જગાવી—ખંસી.
ખેલાં નવ જાણું કાંઈ પ્રીત શું હશેરે ખાઈ !
હવે તો ગઈ ઘવાઈ મુઘ બુઘ સૌ બૂલાઈ
જાદુગરા સ્યામે ભોળીને ભજમાવી
કામણગારા કાને ભોળીને ભરમાવી—ખંસી.

૯૦

રે તપતી શું તરછોડો આ દાસી ?

ખ્યાસી ઉદાસી

વાલમ ! આશા ભરી હું નમતી-રે.

દિલ શું ન દયા વસતી ?

પિયુ ! પિયુ ! માનો વિનતિ

ગુણ ગાતી સ્નેહ ચઢાતી રોતીરે હું છુરતી-રે.

૯૧

કોણ જાણે કામખાણે

કેવી લગાડી મોહિની પિયુની મોહિની

હૈડે જડી મૂર્તિ હૈમની

વિયોગી પ્રાણ પ્રેમની—લગાડી.

રગેરગમાં અનંગે ચમકે દામિની

નાથ ! આપ નામની જગાવે ધુન કામિની

હું બાન બુલી ભામિની

ખડાવરી વહીલી બની—લગાડી.

૯૨

રે.....આવ્યો કલિયુગનો આ જમાનો

ખહેન વેચી ભાઈ પેટ ભરવાનો-રે.

નીતિને ન્યાયનું નામ નહિ રે'શ

અપંગ ધર્મ થવાનો

સંતને મહંતને કોઈ નહિ માને
 ધુર્ત ઈંભી કાવવાનો—રે.
 વણુજ વેપારી દગાખાજીથી ચાલશે
 વચન બહેવાર જવાનો
 કન્યાવિક્રય કરી માત તાત રાયશે
 પરણ્યો પરણી તજવાનો—રે.

૯૩

મારી રજનીનું વદન સોહામણું સાહેલડી !
 પેલા વરનું મુખડું લજામણું
 લટકેથી લાગે છે જિહ્યામણું સાહેલડી !
 મારી રજનીનું અંગ છે કાંકડું સાહેલડી !
 પેલા વરનું ડાકું વાંકડું
 લટકાળું જાણે ધરડું માકડું સાહેલડી !

૯૪

આ હુંયે જુલો જુલો બહાલા ! વેલી ફાલી આ રસાલા !
 આવો આવો દહેરી લાલા ! પીયો પીયો આ પીયૂષ ખ્યાલા
 આ હુંયે

રસભોગી તમે રસ રેલું હું રસ ઘેલા !
 રસ ખેલી હરો રમર છેલા હાં અલખેલા !
 આ'વો દહાવો દ્યો રઢીયાળા !
 રુતુ ખીલી નવી લટકાળા !

(૬૫)

૬૫

સુખમાં વસજો રસમાં રમજો હોં વહાલાં !
સંસારમાં આચારમાં સુવિચારમાં
પતિ ચરણકલમ રજ ધારેં તનમન વારેં
આ દિલદારમાં આનંદે આ ભરથારમાં—સુખ૦
લોક હિત ધરજો ઉમંગે રેજો
ડરજોના, ફરજો કરજો રંગીલા,
અમ સાથમાં રહિશુંજી હાં બહુ પ્યારમાં
હરિને નમિને તરશુંજી આ સંસારમાં—સુખ૦

૬૬

ઘવાઈ ગઈ સજ્જનિ! રંગાઈ પ્રેમ રંગમાં
હારે થાય ઘનથનાટ તનમનાટ અંગમાં—ઘવાઈ૦
યૌવન સાગર ખગભગે મદન પવન તોફાન,
• કાયા નૌકા ડગમગે સુઘડ ગ્રહજ સુકાન;
મદમાં છકેલી છેક છળીલાના સંગમાં—ઘવાઈ૦
યૌવન વન ઝુકી રહ્યું મદન તાપ ઉકળાટ
લળી લળી પળ પળ એ જીવે વનમાલીની વાટ
મોહમાં મચેલી પ્રેમ ઘેલડી ઉમંગમાં—ઘવાઈ૦

૬૭

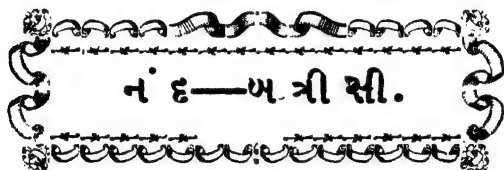
મદભર ગોઠો રસાલાં ! નખરાં અલિ તહરાં રૂપાળાં !
મનહર ખંસરીવાલા—મદ૦

(૪૬)

પજવો મહને શું ઠાલાં ! તજ સૌ-ચાળા
ના ના ના થકવો વ્હાલાં !
રંગીલી રસ રંગમાં રમ બાલા !—મદન

૯૮

કહો કેમ ભલું થાય તેનું સદા જે બુદ્ધ બીજનું ચ્હાહે,
જે ખાડો જોદે પાપી બીજને માટે તેમાં તે પટકાયે-કહો
ખટપટ કરી બળ ફાવે કદાચિ પણ નભશે ન સદાયે,
ભલા થોડા દિન દુઃખી થાશે પણ અંતે જય થાય નકકી
સત્ય તણે જય થાયે—કમો.

૯૯

કોમળ કાયા કાં કરમાવો બાઈ ભભુતી ચોળી,
હવે ભભુતી મુજને વ્હાલી, દહ દઉં રંગદોળી;
પ્રીત ગઈ ખ્યારા પ્રીતમની
આશ ઉડી ગઈ આ અંતરની; રૂપરંગ દઉં રોળી-કોમળ.
મુંદર શરીરે શોભે બા હીરાના હાર રૂપાળા
પ્રેમ દોરીયે અશ્રુ પારલા પરોવી પહેરૂં માળા

(૪૭)

કંથ કૃપા વીણુ જોગણ થાઉં,
નાથ નામની ધુન લગાઉં;
ખડેરી કંથાઓળી—કામળ.

૧૦૦

ગંગાજળ નિરમળ સમું, સુદ્ધ પવિત્રજ સાર
તેવું કુળ જો માહરું : (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

હંસ ગયો સરોવર તીરે, દીકું અમૃત સાર,
પીધા વીણુ પાછો ફર્યો, (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

સત્ય ચુકે જો સાધવી, ધરા ન જીલે ભાર,
તે ગુણુ હોય મુંજ મહીં, (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

નાગ મુખે અમૃત ઝરણુ, ચોર કને ભંડાર,
કામી પાસ રહે કામની, (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

મીઠા આંખો સર્વદા, ઉત્તમ ફેળ દેનાર,
સત્ય અસત્ય ઠરે નહિ, (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

વિમળ કમળ વિદોડીને, જમર ગયો તે ઠાર.
દીકું પણુ અડક્યો નહીં (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * *

(૪૮)

અહ્યા સીતા દ્રૌપદી, સતી ખરી નીરધાર,
તેવું ચીત્તજો માહરૂં, (તો) પડ પાસા પોખાર.

* * * * *
ભુખ્યા આગળ જો ધરે, ઉત્તમ ભોજન સાર,
ખાધા વિણ ઉઠે નહીં, (તો) પડ પાસા પોખાર.

૧૦૧

કુમકુમ પાય ધારીરે, રૂમરૂમ જાય નારીરે,
કેમળ કાયા વેલીરે, અવયવ કુલ ફળેલીરે-કુમકુમ
લાલ ટીલડી ચાંદરણી શી ચળકે
હીરા નથની અગમગતી શી લળકે આંખ અંજન સારરે
શીરપર ઝારી જોળન મહવાળીરે.—કુમકુમ

૧૦૨

છોડો નાનુક બંધ બંધી બળવંતજીઓ કેદી કંથજે,
છોજ કેસરી સામાન આપશુરા
સુતરની તાંત જેમ, હાથોને હાથ તૈમ,
કામળ આ બંધજી—છોડો
ઘેર્યા યુવતી યુથે આજે, આધીન છો હવે સ્ત્રીના રાજે,
પ્રીતીની બેડી જડી અંગ સાથ, તુટે કેમ ગુણવંતજી—સુતરની.

૧૦૩

મન ભુલાવે મન લોભાવે, મન ચકડોળે ચડાવેજી,
શુદ્ધ પવિત્ર નિરમળ આત્મા, કાઢવે રગદોળાવેજી.

(૪૯)

જોવાનું તે નવ દે જોવા નહીં જોવાનું ખતાવેજી,
અમૃત મુકી વિષને વળગે નક મહીં રોજાવેજી.
વારૂ વનિતા વિશ્વ મહીં છે કોઈ ગોરી કોઈ કાળીજી,
પ્રીતી છે સંતોષ મહીં નથી સુખકર વૃધ્ધા બાળીજી.—મન૦

૧૦૪

આવ્યું વાદળું વિપત્તિનું સતિ શીરે હરી
નાંખજો વિખેરી, વિભુજી દિલે દયા ધરી—આવ્યું.
ભીડ ભંજન ભીડ ભાંગજો, દાતા ક્ષીનદયાળ,
કરુણાળુ કમળાપતિ સત્ય તણા પ્રતિપાળ,
નથી વૃત્તિમાં વિકાર થયો સ્વપ્નેએ જરી.
શુદ્ધ ચિત્તથી પતિ સેવા પ્રભુ ગણી કરી—આવ્યું

૧૦૫

આ સ્વપ્ના સમ સંસાર સમજી દ્યૈને શાણા,
દુર્લભ માનવ અવતાર, અવની મહીં આ રાણા.
ખાળપણું રમતાં શુભાવે, જીવાનીમાં લંપટપણું ભાવે,
વૃદ્ધપણાએ, જીવ લોભે તણાએ રટે નહીં કીરતાર—આ.
મરણ શ્વાસ જવ ચાલુ થાએ, કૃત્ય કુડાં નજરે ઉભરાયે,
પીડાય ભારે, પસ્તાય પાપી ત્યારે આંસુ વહુ ચોધારરે—આ.

૧૦૬

સખી જોલ ધુંધટટો છોડને છોડો,
વાહ શું મુખ મલકાચ—સખી૦

(૫૭)

બહાલા સંગે રખી લે રંગે મદમાતું આ જોખનીયું

છલકાય—સખી૦

શરમે ખાઈ હં બીડાઈ, ક્યાંથી સ્વાર્થ સરાય;

ચખાવડી તું ચડમાં, લાડકી લડમાં

અંગે અંગ ઉભરાય—સખી૦

૧૦૭

કર્મ તણા સંજોગથી નીરમાણ થયેલું થાયરે

શાને દોષ દમ્યએ બીજાને.

સીતા સરખી સાધવી સ્વામીએ કાઢી વન

દમયંતી વીણ કારણે અપરાધી ઠરી પતી મનરે—શાને૦

વાંક નહીં વાલમ તણા, દેખું હું તલભાર,

ક્યાં પાપ પેલે ભયે, પ્રગટયાં આ અવતાર,

સખ દૂખની વાદળી આવે ને ઉડી જાય,

મશિ ભણી ધીર રાખવી, મંકટ સમયે સદાયરે—શાને૦

૧૦૮

હે મન શાળાનાથનું ધ્યાન તું ધરને

દેહનું સાર્થક એજ ખરું તું હવે કરને

પતિ પરમેશ્વરનું ચટણ, જો શુદ્ધ મનથી થાય

જન્મ મરણ ફેરો ટળે પાપ અમાપ કપાય

દેવ પિયું દૈવન પિયને પિયુ છે સીના પાણી

લીન રહે પતિમાં સતી, તો થાયે કદયાણી

(૫૧).

અખલ ધુન લાગી જાગી હવે તો અખંડ જ્યોત જાગી
લાગી હવે તો આ ભવની ભાવટ ગર્ભ લાગી.

૧૦૯

જાગી જોને તું જીવડા અલ્પા જાગી જો જરી
સુતો શું અલાગી સુખના સ્વપ્નામાં ફરી (૨)-જાગી.
સ્વાર્થનું સગપણ સંસારે તેમાં મૂંઢ તું શું લપટાએ
કહું શું મુરખડા હજી માયા ના મરી
મમતા માયા ના મરી મનની માયા ના મરી
ચાહના ચી-તની ના ચળી તૃષ્ણા તનની ના ટળી-જાગી૦
ફરે મરણનો માથેરે ફેરો સુકૃત કરીને ભવજળ તરી લે
માનવ દેહ મોંઘો ઘેલા મળશે ના ફરી ગાંડા મળશે ના ફરી
વયતો જાય છે વહી, ચેતે ચીતમાં કાં નહીં-જાગી૦

૧૧૦

ચાલ ચાલ ઓ અખળેલી
વળી વળી પાછું જીવે શું પ્રેમ ઘેલી,
તારા ઉરમાં આનંદની હેલી,
સાહેલી તારા ઉરમાં આનંદની હેલી

(૫૨)

મળ્યાં હવે લેગાં ચંપાને ચંખેલી-ચાલ૦
મારા પગના ઝાંઝરની ખીલી
વારે વારે પડતી ઢીલી
ખીલી જેવી ઢીલી એવી તુંએ છે હડીલી
હવે ચાલ આવીએ છીએ—ચાલ૦

૧૧૨

હ્યો સુંદરી સુસનની માળા, જઇ કહેજો પ્રણામ હમારા
માળા નહિ પણ વરમાળા, સુંદર વર એ શરમાળા
સુખ દર્શનથી મન ચોરી, (૨) ચીતહરી ગઇ બાળચકોરી
તમે કિશોર એ નવલકીશોરી, મટકે મોઢાં મટકાળાં-હ્યો.

૧૧૧

ગજ ગામિની (૨) ગજે ચઢીને આવે
ગજ ગામિની ગજે ચઢીને આવે
મંદ સુહાસિની શાણી સ્વભાવે
ભલ ભલ ભૂપોનાં-ગાન ભૂલાવે (૩) રે ગજે ચઢીને.
યોવન મઢે ભરી મઢ ઘેટી પૂજન કરવાને અલખેટી
મેળવવા ઉતમ વર જે મન ભાવે (૩)
રે....ગજે ચઢીને આવે.

૧૧૩

રંગીલ રંગ રેલે રંગીલાની સંગે
રસીલી ખેલ ખેલે ખેલાવે ઉમંગે—રંગીલી

(૫૩)

છુટી છુટી નવી તણી ગાંઠ જે ખાંધેલી
 જે વછુટી હાથ તણી જોડ થઈ ઢીલી
 મચાવ્યો મહા જંગ શો અનંગ-(૩) રંગીલી.
 અધર પ્રવાલ સમ હોઠ કેવા હાલે
 ચુંબન અલીંગને રોમાંચ થયાં ગાલે
 નેત્ર અર્ધાં મીચેલાં મુગ્ધ ભાવે ભરેલાં
 ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે
 એ ભીની ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે-રંગીલી

૧૧૪

નાનકડી નાનુકે નાર હું બહુ નાનકડી-બહુ નાનકડી
 મારા લાલાની છું લાડકડી [૨] છું લાડકડી [૩]
 આંખ તણે મટકે પટકું છું લાલને
 નાની શું સમજે વહાલાના વહાલને
 (હું તો બધુંએ સમજું છું.)
 જાણી લોગો ભરથાર તું બહુ માથે ચઢી(૩) નાનકડી.

૧૧૫

કહો મારા નયન સહુણા શ્યામ
 તમને શું કહીને ખોલાવું-(૨)
 અનુપમ છો ઉપમા શી આપું
 દેવ હૃદય મંદિરમાં સ્થાપું
 અંતરના આરામ—તમને.

(૫૪)

૧૧૬

કહે સખી અગોલ રહી શા સાડ [૨]

ચુક નથી જરી ચતુર તણી પણ ચતુર

એક ચુક તારી (૩)

કાયા કમાન ચઢાવી, કામણુ કીધું કામણુગારી

મન ધ્યાન ધરે તું શાનું નહિં રહે હવે રાખ્યું છાનું

(માલતી) વાડ વાડ,

વાડ વાડ કહી વાત ઉડાવે, નથી અજણ્યું હમારું-કહે

૧૧૭

સોને સૌ સૌની પડી, કોણ પીડ પરાઈ જાણે,

સચું વહાલું સ્વારથનું સર્વ પોત પોતાનું તાણે,

દીકરીની ગણના કુટ્યા, ઘટની દીકરી પરમાણે

દીકરા ધરનું રાજ્ય કરે ભરે દીકરી જાય મશાણુ-સોને.

૧૧૮

માળા જપું છું તમ નામની રંગીલા છેલા

દામ્ની તમારી બે બદમાની આવે અલબેલા

મોહનજી છે મદધેલા, પુણું તમને ખેલા,

સેવા કરું હું સુંદર શ્યામની, રંગીલા છેલા-માળા

૧૧૯

હાં હારે મને ઠગી, ઠગી મને ઠગી

ઠગારે મને ઠગી જાણીને લોળી નાર

(૫૫)

ખોટા બોલી શાને ખુવે છે ભાર
આ છે ખોટો કરાર ખોટો ખોટો
હાં ખોટો.....મને ઠગી
અંતર પ્રેમ વિના બધા નિષ્કળ કાલ કરાર
એ વિષ્ણુ કે દંપતી તણે નવ સુધરે સંસાર
આ છે ખોટો કરાર.

૧૨૦

દીકરી પણ દુઃખનું ઉંડું મૂળરે, દુનિયામાં દીકું—દીકરી.
સાદે મા બાપને—એ શુળરે [૨] દુનિયામાં.
પુત્ર તણી માતા બહુ સુભાવતી ગણાય
તેમ જનેતા પુત્રીની અતિ દુરભાગી જણાય
લોકો ઉચરે છે એ શું ભલ (૩) રે—દુનિયામાં.
હજો ભલે માબાપને કુંવર કુંવારા અનેક
પણ કોઈને ત્યાં નવ હશે કુંવરી કુંવારી એક.
ખેટા ખેટીનું—જુદુ મુલ (૩) રે—દુનિયામાં.

૧૨૧

આવું દુહિતાનું અહિત કેમ થાય
દોહી ગાય દુધ શ્વાનને શું પવાય—આવું.
પાળી પોષી ઉછેરી લાડકોડથી
માટે શું ખોલ મારો જાય (૨)
દીવો લઈ શું કુવામાં પડાય (૨)
કાગડાની કોટે માણેકના અંધાય—આવું.

(૫૬)

૧૨૨

સખી હવે શું થાશે શું થાશે
જીવું હું તો નાથ માધવની આવશે-સખી.
તજી મર્યાદા પિતા માતની ઉતર કેમ અપાશે.
વાતો સઘળી મુંજ અંતરની અંતર માંડી સમાશે-સખી.
લાગ્યવતી તુજ લાગ્ય મહિં જે લખ્યું હશે તે થાશે
પરવશ દીકરી ગાય ગરીબડી લાગ્ય દોરે ત્યાં જાશે-સખી.

૧૨૩

ભાભી મારાં ડાહ્યાં ડમરા
શા માટે રીસાઓ-તમે શા માટે રીસાઓ
ઓ નાની નણદી આવો, આ કોણ ? તારો પ્રાણ.
હવે શા માટે શરમાઓં (૨)—ઓ નાની.

૧૨૪

સજની સાચું સુખ કયાં છે સંસારમાં ?
સુખ પ્રેમદાનું પ્રિતમના પ્યારમાં
ખાવા પકવાન રૂડા વસવા આવાસજો
જ્ઞાલાના જ્ઞાલ વિના જ્ઞાલી ઉદાસજો
ગાળે દીન રેન વિચારમાં
સુખ પ્રેમદાનું પ્રિતમના પ્યારમાં—સજની
લાગ્યવતી જહુ ભોગવે મન માન્યા સુખભોગ
તૂપ્તી તેથી ના વળે વિણ સુખકર સંયોગ—સજની

૧૨૫

અલી કોયલડી ટહુકા કરજે (૨) ટહુકી માધવનું મન હરજે (૨) •
 છાની છાની વતો કરજે ગુણિયલના ગુણ ગાજે ગરજે
 રીત કુલવતીની આચરજે, મનમાં બહુ મગન થઈ ફરજે-અલી.

૧૨૬

સાગ્રી કેમ જાવા દઉં કેમ જાવા દઉં કુલમાલાએ કુલમાળા
 વાલમ બહુ લાગે બહાલ (૨) વાહ બોલ કેવા કાલ
 ત્યારે આ શું ઢોંગ ઠાલા નવ થાવા દઉં દુર થાવા દઉં
 કુલમાળા.

એ કુલમાળા-વાલમ બહુ લાગે બહાલા [૨]

૧૨૭

બોલો બોલો બોલો મીઠીકંઈ
 બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
 બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
 શાણી હવે સીદને તરસાવો—બોલો •
 લઈએ અનુપમ સુખનો લહાવો
 અંતર પ્રેમની જ્યોતી જગાવો—બોલો •
 છેક નમેરા આમ શું થાઓ
 પ્રેમ સુધારસ પીઓ ને પાઓ—બોલો •

૧૨૮

કરો કોડ ઉપાય કરો કોડ ઉપાય [૨]

પણ જાતી સ્વભાવ ન જાય,

કપુર અને કસ્તુરી કેરા ઢગલામાંહી દટાય
 તો પણ દુર્ગંધી હુંગળીની ગંધ સુગંધ ન થાય
 કાગ પડ્યો સોનાને પીંજર વિધ વિધ મેવા ખાય
 [૨]—કરો.

તો પણ જાતિ સ્વભાવે મુરખ નર્ક
 જોઈ લલચાય રૂઢાય—કરો.

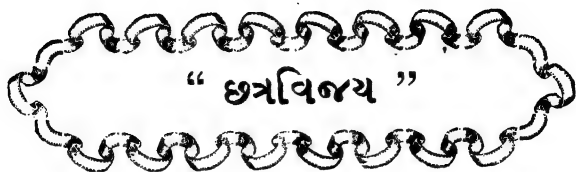
૧૨૬

હારે ખીલી ખીલી ૩ કુલવાડી કુલે ભરપુર છે—[૩]
 મન માઈ મોહનને મળવા આતુર છે—મન માઈ—હારે.
 ચીત હરનારી ચતુરા ચતુર છે,
 મધુરીની વાણી અહો કેવી મધુર છે—હારે.

જોઈએ છે—ચાહુ જમાનાને અનુસરતી

લખાયેલી નોવેત્રો તથા કાવ્યમય ભાવવાહી—કહાણી-
 ઓ તથા પરચુરણ કાવ્યો, અપ્રસિધ્ધ લેખો તથા
 લેખકોને ખાસ ઉત્તેજન આપવામાં આવશે મળો.

બુ. જો. ત્રી. પટેલ.

“ છત્રવિજય ”

૧૩૦

સહુથી સારો દેશ અમારો બહાલો હિંદુસ્તાન,
અમને બહાલો હિંદુસ્તાન,

જેના વિજયનાં ગાન, બનાવે મન સહુનાં મસ્તાન
અમારૂં એજ નિરંતર તાન—અમને બહાલો.

ઝરણુ વહુ કૌશલ્ય કળાનાં વરસે જ્યાં વિજ્ઞાન;
ધર્મ લાવના ઉજવળ જેનાં ગાય દેવયશ ગાન,

પ્રગટ જ્યાં થયાં પુરુષ બળવાન,

વસે જ્યાં હિન્દુ મુસલમાન

• જનેતા જન્મ ભૂમીએ સુખકર સ્વર્ગ સમાન—અમને.

૧૩૧

રંગ લાગ્યોરે રંગ લાગ્યો

તારાં તીખાં નેણાનો રંગ લાગ્યોરે—રંગ

અમે રસિયાના રંગે રંગાણાં

અમે રાજવીના નામે વેચાણારે—રંગ,

ખ્યાલા લાર્યા આ પ્રેમના પીવા અને પાવા

અજબ આ ચીજ સરખાઈ જગતમાં હીલ બહેલાવા.

ચંડી કરાળી ભૈરવીની પ્રસાદી આ માનીએ
રોજ હીંચે રાખવાથી કેક દહાડો ફાવીએ—તારા.

૧૩૨

પાતળીઆ પાલવ છોડો કાઈ જોઈ જાશે,
નખરાળાં શીદ તરછોડો મારો જીવ જાશે

ભોળી ભાળી હું બાળ કુંવારી

બાળો ભોળો હું છું પ્રદાયારી

(છોડો છોડો મારો હાથ મરડાઈ જાય છે.)

(આના આવા ચાળા જોઈ લાલ્ય લાલ્ય થાય છે)

કાં શું થાય છે?

(મારો જીવ જાય છે. અરે હાય હાય હાય)

૧૩૩

સખી જોને કાંટો વાગ્યો કુલડાં કેમ વીણ્યાં આ જાય !

છે જરાક જોવો કાંટો પણ અંતરમાં ઉઠે લાલ્ય—સખી.

પીડા કારમી હૃદયે જાગી ઝીણું ઝીણું ખટકે ઓયમા

શું થાય કંઈ સમજાય નહિં જીવ જાય મધુરે ચટકે અરરર

પીડા આ શી કહેવાય ? ના કહેવાય

જીવડો જાય અરરરર લવક લવક થાય—સખી

૧૩૪

આલી નયન બાણ ક્યાં વાગ્યાં ?

મનના મુગ્ધ ભાવ ક્યાં જાગ્યા ? સાચું બોલ બોલ બોલ.

કોણ રસિકવર મળ્યા પરસ્પર ક્યાં હૃદયે અનુરાગ્યા ?

(૬૧)

લોચનીઆં મદધેરાં તલસે અધર સુધારસ તરસ્યાં
વરીકરણુ કોણે કીધાં આ, વહાલ કહો ક્યાં વરસ્યાં ?

સાચું બોલ (૨)

લાલ કોણુ ને લગની શાની હજી હું બાળ કુંવારી
ચાલાકી મુકી દો ચતુરા, બાણી ઠગાઈ તમારી

૧૩૫

વૃક્ષ તમે મંજુલ આ વેલડી કાંત !
વેલી અમારી સંભાળજો—વૃક્ષ
આજથી તમારી બની કિંકરી હો રાજ !
સ્નેહ સદાયે સંભાળજો—વૃક્ષ
ભવરણુ વિશ્રામ પ્રાણુ જીવનની દહાણુ છો.
હૃદય તજી દેવ હૃદય મંદિરે વિરાજશે.
કિંકરી ઉગારી સ્યામ જીવન આરામ છો.
નેહ ભર્યાં નયને નિહાળશે.
ભાગ્યદેવી જીવનને ઉભાળશે—વેલી.

૧૩૬

કંઈક કરો પરવા પિતાજીએ પુર્વજના નામની
શુભ કામની●
પરતાંત્રતાની સાક્ષીને સંપતિ શા કામની—કંઈક
માતૃભૂમિને કારણે દીધાં દેહ બલિદાન
દેશ દેશ ગવાય છે આજ સુધી યશગાન

(૬૨)

પ્રતાપ, બાપારાવળ, ધીરવીર રાણી જાયા;
અટંકી ટેક જેના જગમાં બધે ગવાયા
કેસર બીનીકાયા હિમાલય શી છાયા;
સૂરજવંશી જાયા, પિતામહના નામની—શુભ

૧૩૭

હવે દિલ વિશાળ કરજો ભારતના બાળ સમજો
બહાલું વતન તમારું ભારત રસાળ સમજો
કુસંપ બીજ વાવ્યાં ઝેરી પવન કુકાવ્યા
કુલ કંઠકે છવાયાં ફળ શાં ઉગ્યા તે સમજો.
કે સંપ બીજ વાવો ખુશબો મધુર વહાવો
દિલ દિલથી તો મીલાવો, નહિ ભેદભાવ સમજો.
દુનિયા વિષે રસાળું છે હિન્દુસ્તાન તમારું
તમે બાળ હિંદના છો હિંદુ મુસલમાન સમજો.

૧૩૮

જોખન આવેરે સખી આલમને નાચને નચાવે
એ રંગ લાવે અરે હારે હાવ ભાવે
જગ જન મન તો લાવે-મોહાવે—આખી
મદ ભરેલી આંખડીનું ઘેન બીજને આવે ખેન
વાણી બને છે મુંગી-સાન કરી સમજાવે ખેની-આ
રસ સાગર હૃદયે વહે. નયણે નેહ છવાય;
અંધળ ચિત્ત બને અને જગ આ પ્રેમી જણાય

(૬૩)

મનડું મસ્તાન-આંખ મદથી ભરેલી
 દુનિયા દેખાય પ્રેમ ઘેલી બનેલી
 રસિક રંગ રાગે, અનંગ રંગ લાગે
 સ્નેહાળ ઉરજાગે, જીવન હ્રાસ માગે-છે હા જોખન.

૧૩૮

સાધુજનો પોતે તરી આ જગત જનને તારતા
 સ્વાર્થ તજી પોતે તણે પરમાર્થ અંતર ધારતા
 સંતશશી સમ શીતળ વચનો સુધાભર્યાંજ તમારાંવચનો
 તાપપાપ હરિ વ્યથીત હૃદયમાં સિંચે અમિરસ ધારા
 અક્ષય કીર્તિ અવિચળ પામે
 જુગ જુગ જીવે વિરામે
 ભગવતી ! દર્શન દિવ્ય તમારાં
 જગ મંગળ કરનારાં.....વચનો,

૧૩૯

કામીજન અંધ જગતમાં મનાય
 હીણા હરામી કહેવાય.....કામી
 નીતિનું નામ મૂકી અધમ અનીતિ કરતા
 પ્રભુથી જરીએ ના ડરતા-હરનિશ કુકર્મો કરતા
 લાંપટ નહિ લજવાય.....કામી
 નકટ નીડર થઇને-પાપી બને છે પ્રીતે
 વ્યભિચાર વળગે ચીતે સમજે કોઈ રીતે

(૬૪)

૧૪૦

મોહમાં અંબાણી તારા ફંદમાં ફસાણી હું બુલી.
ભગા તારા ભમકામાં હું તો લોળી હું ભરમાણી
પાણી પીને ઘર પુછે તું ન્હોતી કાંઈ અબાણી-હું તો
મેં તો બાણુતું સાચી આડીઓ મંગાવશે
મોંઘા મોંઘા મૂલનાં એ મોતીડાં ટંકાવશે.
હીરદા જડાવશે-માણેકે મઢાવશે
વા વા વા ઘરબાર વગરના ઠાકરનાં ઠકરાણી
તમે છાના રહો સહેલાણી
શાણી બગાળી સપડાણી-હું તો બુલી

૧૪૧

નથી દીધા હુઃખો તમને ન ત્રાસે તમને બાળ્યાં છે
અમારા બાળનો હક હઇ તમારાં બાળ પાળ્યાં છે
અમારાં દેહનાં દેવત, નીચોવી તમને અર્પ્યાં છે
કરાવી પાન પચનાં ને જીવન તમને સમર્પ્યાં છે
અરે ઓ હિન્દના વાસી શું બદલો એક આપો છે
બનાવી ચર્મના બેડા, છરાધી ગળાં કાપો છે.

“અસ તમારાજ માટે !”

આ તે શું !

દીનના દુખ્યાઓ ત્યા આલહીઓ (પાણી ભરવાની ડોસો) ની જરૂરીયાતવાળા આલહે અને વેપારીઓનેજ માટે !

મહેરખાન સાહેબો,

હમારા કારખાનામાં દીનનાં પતરાનાં તમામ જનના દુખ્યાઓ મશીનરીથી સફાઈદાર અને મજામુત બનાવવામાં આવે છે. જેવાં કે માખણના દુખ્યા, ચાહ, ત્યા કાશીના, રંગ ભરવાના સોલ પોલીસના ત્યા વારનીશ, તેલ, કીમ અને દૂધ ભરવાના મોટા કેન ત્યા નાની મોટી દરેક સામગ્રીના સરના દુખ્યાઓ, દુખ્યાઓ, (કંકુ, આમ, ગોળીઓ વિગેરે ભરવાની) ત્યા નાની મોટી સામગ્રી (માપ) ની ગેલેવનામગ્રી આલહીઓ (પાણી ભરવાની ડોસો) અમારા કારખાનામાં સફાઈદાર અને સુંદર બનાવવામાં આવશે ત્યા નમુના મુજબ તૈયાર કરી મજામુત ને ટકાઈ ઘણાજ કીકાયત બાવથી અને આલહેના મન પસંદ કામ કરી આપીએ છીએ. એક વખત ઓરડર આપી ખાતરી કરો.

આલહી હમારે ત્યાંથી હંમેશ દરેક સામગ્રીની છુટક પણ મળી શકશે. અહાર ગામથી આવનાર જનાર અલસથોની સવડની ખાતર હંમે હમારી દુકાન ખાસ એશન નગદીકે રાખી છે.

શેઠ થાવરભાઈ અબદેઅલી પતરાવાલા.

૩. એશન રોડ, તાર ઓરીસ સામે સુરત.

ગયો કહે છે સહુ પણ, ક્યાં ગયો ને ક્યાં જવાનો છે ?
 ભૂલૂ છે કામ બાકી, દર એ ક્યાંથી થવાનો છે ?

શુરો લઈ વિશ્રામ : સુતો, ત્યાં લોકે કહ્યું :—
 ‘ થયો નિલક અવસાન,’ છવો નિલક ધાળું છવા.

વધુ વિગત માટે વાંચો

સીમલ અથવા લાલ દીવો.

આ ટાઈટલ પેઠજી ગવર્નમેન્ટ ટેલીગ્રાફ ઓફીસ સામે
 આવેલા શ્રી “ભારત” મુદ્રાલયમાં મંગળદાસ જેડીશનદાસે છાપ્યું.

